

Warszawa, 04 maja 2022 r.

Sekretarz Stanu

DLPK-I.053.6.2021

Pan

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na wystąpienie z 29 lipca 2021 r., II.510.302.2021.MT, w sprawie wykładni przepisu art. 81 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz. U. z 2022 r. poz. 171), zwanej dalej „ustawą”, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Zgodnie z art. 81 ustawy przepisy rozdziału IX Kodeksu karnego w brzmieniu dotychczasowym stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie ustawy (ust. 1), zaś przepisy rozdziału IX Kodeksu karnego, w brzmieniu nadanym ustawą, stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych po dniu jej wejścia w życie, tj. 24 czerwca 2020 r. (ust. 2). Punktem wyjścia do zrekonstruowania normy prawnej wyznaczonej przez przepisy art. 81 ustawy, zgodnie z ogólnymi regułami wykładni (*clara non sunt interpretanda*), jest wykładnia gramatyczna (językowa) tych przepisów. Wypowiedzi normatywne zawarte w art. 81 ustawy są jednoznaczne: kary prawomocnie orzeczone przed 24 czerwca 2020 r. podlegają łączeniu zgodnie z zasadami dotychczasowymi, natomiast kary prawomocnie orzeczone od tego dnia – według nowych zasad. Z założenia zatem wypowiedzi te porządkują całość materii intertemporalnej związanej z wejściem w życie nowych zasad orzekania kary łącznej. Zarówno treść wprost zawarta w art. 81 ust. 1 i 2 ustawy, jak również uzasadnienie projektu ustawy („rozwiązanie powyższe oparte zostało na zasadzie chwywania przepisu w locie, biorąc pod uwagę, że nie jest możliwe - z punktu widzenia konstrukcyjnego - łączenie na proponowanych w poprawce zasadach kar łącznych z karami jednostkowymi, tak jak jest to

obecnie” – por. uzasadnienie projektu ustawy – druk nr 382, Sejm IX kadencji) jednoznacznie wskazują na zamysł ustawodawcy kompleksowego uregulowania zagadnień intertemporalnych dotyczących orzekania kary łącznej. Tym samym, skoro rozwiązanie powyższe oparte zostało na zasadzie chwywania przepisu w locie, to wyłącza ono zastosowanie do kwestii intertemporalnych zasady *lex mitior*, wyrażonej w art. 4 § 1 k.k.

Nie ma w związku z tym żadnych podstaw do doszukiwania się w sposobie ujęcia treści normatywnej zawartej w art. 81 ust. 1 i 2 ustawy błędu legislacyjnego. Jednoznacznie świadczy o tym zarówno brzmienie ustawy, jak i intencje projektodawcy wyrażone w uzasadnieniu projektu. Gdyby zamierzeniem ustawodawcy było pozostawienie możliwości zastosowania ustawy nowej do połączenia kar orzeczonych przed dniem jej wejścia w życie w kontekście zastosowania zasady *lex mitior*, wyrażonej w art. 4 § 1 k.k., przepis przejściowy zostałby sformułowany analogicznie jak w art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396). Błędu ustawodawcy nie wolno domniemywać, musiałby być on jednoznacznie wskazany na gruncie językowego brzmienia przepisu oraz przyjętych przez ustawodawcę założeń (por. L. Morawski, *Wykładnia w orzecznictwie sądów. Komentarz*, Toruń 2002, s. 231 n.); w przeciwnym razie zastosowanie innych rodzajów wykładni niż językowa stanowić będzie w istocie przejaw prawotwórstwa, a nie egzegezy obowiązujących przepisów. Jest tak w szczególności wówczas, gdy interpretator, kierując się własnymi założeniami aksjologicznymi, kwestionuje odmienne, lecz jasne i niebudzące wątpliwości założenia przyjęte przez ustawodawcę przy stanowieniu przepisu.

Zarówno z brzmienia regulacji art. 81 ust. 1 i 2 ustawy, jak i z treści uzasadnienia projektu wynika, że racją przyjętego rozwiązania intertemporalnego jest niemożność dokonania w szeregu wypadkach oceny, czy połączenie tych samych kar według zasad obowiązujących przed 24 czerwca 2020 r. i od tej daty byłoby w konkretnej sytuacji dla skazanego korzystniejsze, czy też nie. Chodzi bowiem o to, że regulacje sprzed 24 czerwca 2020 r. przewidywały zupełnie inny mechanizm łączenia kar, niż system obowiązujący od tego dnia. Wprowadzone ustawą rozwiązania (nawiązujące do systemu obowiązującego do 30 czerwca 2015 r.) przewidują bowiem łączenie wyłącznie kar jednostkowych, natomiast regulacje wcześniejsze przewidywały łączenie nie tylko kar jednostkowych, lecz również kar jednostkowych z karami łącznymi (bez rozwiązywania ich), a nawet kar łącznych z karami łącznymi (por. art. 86 § 4 k.k. obowiązujący przed dniem 24 czerwca 2020 r.). Nie jest zatem możliwe sprowadzenie w każdym wypadku kar podlegających łączeniu do tego samego substratu, a więc do kar jednostkowych – tak aby można było dokonać oceny, wedle których

regulacji ich połączenie byłoby względniejsze dla skazanego. Wybiórcza możliwość stosowania reguły z art. 4 § 1 k.k. – w zależności od konkretnej konfiguracji orzeczonych uprzednio kar i kar łącznych – raziłaby dowolnością i skutkowałaby naruszeniem zasady równości. W aspekcie tej ostatniej zasady nie można nie uwzględnić również i tego, że to, czy w stanie prawnym obowiązującym przed 24 czerwca 2020 r. w stosunku do skazanego zapadł wyrok łączny, czy też nie, zależało od obiektywnego czynnika, aktualnie irrelevantnego, w postaci faktu wykonania wobec skazanego kary (art. 85 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 24 czerwca 2020 r.).

Ustawodawca przyjął zatem dzień wejścia w życie ustawy jako wyłączną cezurę porządków prawnych, w świetle których dokonuje się materialnoprawnej oceny łączenia kar w ramach omawianej instytucji.

Przyjęte rozwiązanie jest w mojej ocenie zgodne ze standardami konstytucyjnymi, w szczególności ze sformułowaną w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP zasadą równości wobec prawa i równego traktowania przez władze publiczne. Zagadnienie to było badane przez Trybunał Konstytucyjny na kanwie wspomnianej wyżej regulacji intertemporalnej przepisu art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw. W uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 4 lipca 2018 r., sygn. K 16/16, OTK-A 2018, poz. 52, wskazując na zgodność tego przepisu z Konstytucją, uznał on za dopuszczalne różnicowanie sytuacji prawnej osób skazanych w zależności od kryterium od nich niezależnego, tj. daty uprawomocnienia wyroku skazującego. Trybunał Konstytucyjny ocenił też w tym judykacie zgodność badanego przepisu art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP, w którym wyartykułowano zasadę ponoszenia odpowiedzialności karnej wyłącznie za czyny zabronione zagrożone karą przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), łączącą się z zakazem retroaktywności zaostrzania odpowiedzialności karnej (*lex severior retro non agit*). W tym zakresie Trybunał Konstytucyjny skonkludował, że dopuszczalne jest wskazanie w ustawie przepisów dotychczasowych jako jedynej podstawy prawnej łączenia kar, które zostały prawomocnie orzeczone przed wejściem w życie nowych przepisów, nawet gdyby te nowe przepisy były względniejsze dla sprawcy, jeżeli wymaga tego wzgląd na postulat racjonalnego wprowadzania nowego systemu wymierzania kary łącznej, w pełniejszy sposób odpowiadającego aktualnym preferencjom aksjologicznym ustawodawcy.

Co więcej, uwzględniając specyfikę orzekania kar łącznych w ramach wyroków łącznych (art. 568a § 1 pkt 2 k.p.k.), w przypadku łączenia kar prawomocnie orzeczonych przed zmianą przepisów prawa materialnego, jak również kar orzeczonych za czyny popełnione

w czasie obowiązywania uprzedniego stanu prawnego, nie ma podstaw do przyjęcia, że nastąpiło naruszenie gwarancji z art. 42 ust. 1 Konstytucji w razie wyłączenia stosowania art. 4 § 1 k.k. przez przepis przejściowy. Trybunał Konstytucyjny zajął bowiem stanowisko, że „Obywatel ma prawo oczekiwać, że będzie podlegał odpowiedzialności karnej na zasadach określonych w art. 42 ust. 1 Konstytucji. Nie może natomiast oczekiwać korzyści, które mogłyby dla niego wynikać w związku z naruszeniem prawa ze względu na taką, a nie inną politykę karną, bo ta – w zależności od istoty zagrożeń związanych z konkretnymi przestępstwami – może podlegać modyfikacjom i zmianom. W tym sensie skarżący przed wydaniem wyroku, czy nawet przed wszczęciem postępowania karnego, nie może zakładać, że te elementy normy prawnej (porządku prawnego) związanej z karalnością czynów, które nie stanowią prawa konstytucyjnie chronionego, nie ulegną zmianie” (uzasadnienie wyroku z 25 maja 2004 r., sygn. SK 44/03, OTK-A 2004, z. 5, poz. 46, cz. III, pkt IV uzasadnienia; podobnie w wyroku z 13 października 2009 r., sygn. P 4/08, OTK-A 2009, z. 9, poz. 133, cz. III, pkt 3 uzasadnienia).

Biorąc pod uwagę powyższe względy, uprzejmie informuję, że Minister Sprawiedliwości nie planuje wystąpienia z inicjatywą legislacyjną obejmującą nowelizację art. 81 ust. i 2 ustawy.

Z poważaniem

Marcin Warchoł

Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/